

Syndikalismen exporterades till Norge av svenska anläggningsarbetare. Norska LS, bl a en på Spetsbergen, tillhörde SAC, och man hade till 1920 en gemensam skandinavisk centralorganisation. De syndikalistiska idéerna hade dessutom fotfäste inom den sk fackoppositionen i norska LO, en opposition som leddes av den IWW-påverkade Martin Tranmael. Han var länge den mest inflytelserika enskilda personen i norsk arbetarrörelse. Än i dag märker man den radikala fackoppositionens anda i Norge, menar Alf Claesson som här skriver om syndikalismen i Norge.

Norsk syndikalism

– med dynamit i borrhålen

Av
Alf
Claesson

Alf Claesson är facklig redaktör på Arbetaren. Han är med i SACs miljökommitté, och har goda kontakter med norsk arbetarrörelse.

Ännu i början på 1960-talet kunde man i den borgerliga Baerums kommun utanför Oslo finna en gammal uthusvägg på vilken det målats DIREKT AKSJON med stora bokstäver. Av skriften på väggen kvarstod dock inte mycket mer än spår och fragment.

Mycket var det heller inte kvar av den norska syndikalistiska rörelsen, Norsk syndikalistisk federasjon, NSF. Ännu ett stycke fram på 1960-talet hade organisationen en liten lokal central i Oslo där traditionen och minnena vårdades ännu en tid.

På senare tid har nya krafter kommit till och skakat dammet ur den övergivna manteln och utropat sig till dess arvtagare och till

yttermera visso vunnit inträde i IAA, den syndikalistiska internationalen. Men det är ett annat kapitel som ännu bara är i sin början.

Över gränsen

Norsk syndikalistisk federasjon fick aldrig mer än 3 000 medlemmar. Likväl var det tidvis syndikalister som ledde den fackliga kampen på en del håll i Norge. Så var fallet t ex ute på järnvägsbyggen bl a i Nordnorge för att inte tala om Svalbard och Spitsbergen **Syndikalistiske Federasjon**. Där fanns för övrigt en svensk gruva, Sveagruvan. Också den ett aktivt syndikalistiskt fäste.

Stenarbetardistriktet inom SAC knöt tidigt kontakter med kamraterna på andra sidan gränsen. Och distriktet fick snart namnet "Skandinaviska stenarbetardistriktet" med medlemmar både i Sverige och Norge. Samarbetet fortsatte fram till första världskrigets utbrott. Nästan allt arbete inom stenindustrin omöjliggjordes då och distriktets verksamhet förlamades.

Lokala samorganisationer, LS, i Norge hade under flera år tillhört SAC. Många av medlemmarna i dessa LS var svenskar som arbetade mestadels på anläggningsjobb i Norge. Det blev med tiden ganska många sådana LS. Julen 1916 beslutades i Oslo bildandet av en norsk syndikalistisk landsorganisation.

I samband med detta togs även initiativ till **Skandinavien arbetares centralorganisation** med säte i Örebro.

Administrativt innebar det här samarbetet att man hade ett gemensamt medlemsregister med löpande nummersystem. Den gemensamma centralorganisationen levde till 1920. Samarbete bedrevs även mellan SAC och den förut nämnda Spetsbergens syndikalistiska federasjon. Till

sist gick Sveagruvans LS över till SAC.

Upplösningen av det gemensamma medlemsregistret skedde slutligen genom allmän omröstning

Svenskar utvisades

De i Norge verksamma LS under de här åren var i många fall tillkomna på initiativ av svenskar som arbetade där. De bedrev enveten syndikalistisk propaganda vilket oroade de norska myndigheterna. Svenskarna utsattes för myndigheternas förföljelser och drabbades av massutvisningar. Främst gällde detta dem som var verksamma i LS som tillhörde NSF.

Efter första världskriget bedrevs det syndikalistiska arbetet i Norge under stort motstånd, dels från arbetsköparna men också från den övriga fackföreningsrörelsen. Därtill kom som ett väsentligt moment att den norska landsorganisationen vid denna tid hade en revolutionär Moskvaorienterad hållning och inrymde även en del mer eller mindre syndikalistiska tendenser, vilket vi ska återkomma till.

Även om NSF trots motståndet kunde hålla sina ställningar under de här åren så var utvecklingsmöjligheterna starkt begränsade. NSF fick ändå en hel del stöd från SAC bl a ekonomiskt. Det gick även så långt att man började tala om sammanslagning av de båda organisationerna. Vid SACs kongress 1932 fanns flera motioner som förordade sammanslagning. Och vid ett antal kamratmöten hade frågan behandlats.

Vardera organisationen utredde frågan och i juli 1932 möttes ombud för båda organisationerna i Oslo. Två förslag fanns. Det ena gick ut på sammanslagning, det andra att SAC skulle stödja NSF ekonomiskt med en summa årligen och att detta skulle ske under en viss kontroll från SACs sida vad det gällde medlems användning.

KARIKATUREN

2. aarg. 1918

Karikaturen utkommer hver onsdag

Pris 30 ø

Tranmæl renser templet.

Syndikalisternas fot i norska LO, Martin Tranmæl, gör rent hus med politiska motståndare. Ur "Karikaturen" 1918.

Efter lång debatt beslutade så kongressen med stark majoritet att avslå förslaget till sammanslagning. I stället beslutade man anslå pengar, dock mycket mindre än vad det ursprungliga alternativförslaget hade avsett. Som motivering för den "snåla" hållningen hos svenskarna angavs att nationalistiska känslor hos nordmännen skulle komma att hindra att NSF utvecklades, vidare att rätt forum för samarbete mellan ländernas organisationer var IAA!

Fackoppositionen

Här måste vi lämna NSF:s vidare öden för att se något på den kraft som utpekats som det kanske viktigaste hindret för NSF:s utveckling och överlevnad. Det var den så kallade "fackoppositionen" med den legendariske Martin Tranmæl i spetsen.

Han var under första hälften av detta sekel den mest inflytelserika enskilda personen inom norsk arbetarrörelse, trots att han aldrig

var varken LO-ordförande eller partiordförande. Stortingsman var han endast en period. Och han satt aldrig i någon regering. Men han tillhörde partiledningen oavbrutet under 45 år och tillhörde även LO-ledningen under flera årtionden. Han arbetade inom Pressen och var mot slutet av sin karriär redaktör för partiets huvudorgan *Arbeiderbladet*.

I unga år var han i Amerika där han engagerade sig i fackligt arbete och tillhörde AFL. Han var dock radikal och revolutionär vilket inte AFL var – eller är. Han var med vid den kongress då IWW bildades i Chicago 1905. Även om han aldrig blev medlem i IWW så stod han den nära och hade kontakter där och påverkades av dess alltmer syndikalistiska inriktning.

Någon riktig syndikalist blev han aldrig. Han tog avstånd från syndikalismens antiparlamentarism men gillade dess utoparlamentarism och direkta aktion. Tranmæl menade att arbetarklassen behövde även den parlamentariska vägen. Inte därför att parlamentarismen i sig själv var något att slå vakt om; han ville i

själva verket avskaffa den till förmån för ett system med folkvalda råd på lokala och andra nivåer. Folkliga självförvaltningsorgan skulle bestämma i samhället. Och makten inom organisationerna skulle ligga hos medlemmarna.

Ideologiskt har Tranmæl be-tecknats som ett slags halv-syndikalist. Carl Heinrich Petersen menar i sin bok "Agitatorer och Martyrer" att han var både socialdemokrat, syndikalist, kommunist och vänstersocialist.

Dynamiten i borrhålen

Underlaget för fackoppositionen är den berömda Trondheim-resolutionen av 1911. Där krävs att alla skriftliga avtal avskaffas och som kampmedel rekommenderas speciellt strejk, sympati-strejk, bojkott, sabotage, obstruktion, kooperasjon. Man krävde mer makt till medlemmarna och de lokala organisationerna.

Sabotaget skulle t ex bestå i att gruvarbetare som gick i strejk lät bli att röja upp efter sig, utan lät osprängda laddningar ligga kvar i borrhålen. Då skulle strejkbrytare dra sig för att ställa upp. Bara detta konkreta exempel som Tranmæl offentligt framförde i ett tal var nog för att skapa svårigheter att få strejkbrytare till sådana arbetsplatser.

Tranmæl's radikala opposition hade betydande framgång inom den reformistiska arbetarrörelsen vilket väl gjorde att den stannade kvar där. Radikalismen förde socialdemokratin österut 1918. Men redan 1920 blev det konflikt mellan Tranmælismen och den kommunistiska internationalen och man reserverade sig på många punkter mot de 21 teserna som gällde som villkor för att tillhöra internationalen. Och 1923 skedde det fullständiga brottet med Moskva, med Tranmæl i spetsen för partiets majoritet.

Med det beslutet förhindrades att Norge fick ett kommunistiskt massparti, i motsats till andra länder vars socialdemokratiska partier anslöt sig till Komintern omkring 1920.

Historiskt sett är detta rebellen Tranmæl's största bedrift, säger Carl Heinrich Petersen.

"Halvsyndikalisten" Tranmæl's betydelse för syndikalistiska tankars inflytande i norsk arbetarrörelse på längre sikt är inte så lätt att exakt fastställa så här på avstånd. Men nog märker man än i dag fackoppositionens anda hos den radikala oppositionen inom norsk arbetarrörelse.